

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

РАДА З ГУМАНІТАРНОГО ВИХОВАННЯ

ВІСНИК КУРАТОРА

№ 30

(листопад 2006)

**ДНІПРОПЕТРОВСЬК
2006**

Укладач: Дешко Л. К.

УДК 378

Вісник куратора № 30 (листопад 2006 р.)

Рекомендовано до друку радою з гуманітарного
виховання 19 жовтня 2006 року

Редактори: Лагдан С. П.

Комп'ютерний набір: Море Т. Т.

Зміст

1. Соціально-психологічні особливості студентської групи: Вікові властивості студентів *(Л. К. Дешко – доц. кафедри філософії та соціології, керівник «Школи куратора», член ради з гуманітарного виховання; А. Місюра – ст. 131 групи факультету «МТ»).*
2. Проблеми адаптації студентів-першокурсників у ВНЗ: за матеріалами соціологічного дослідження. *(І. Ю. Пономаренко – доц. кафедри філософії та соціології, керівник соціологічної групи університету, член ради з гуманітарного виховання; студенти 635 гр. факультету «ПЦБ» Зінар Т., Матвієвська Ю., Кухтін Ю., Бушуєва К., Гончар О., Яценюк М.).*
3. Студентська соціальна служба ДІТу – кураторам і студентам (пропозиції центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо проведення індивідуальних і групових заходів серед молоді).
4. Інформація про роботу науково-технічної бібліотеки університету.
5. Запрошують клуби за інтересами.

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна
Дніпропетровськ – 49010, вул. В. Лазаряна, 2

Соціально-психологічні особливості студентської групи

Вікові особливості студентів

Термін «студент» має латинське походження і в перекладі українською мовою означає людину, що старанно працює, учиться, тобто оволодіває знаннями.

Завдяки спільному виду діяльності – навчанню, спільному характеру праці студенти утворюють певну соціально-професійну групу, провідною функцією якої є набуття відповідних знань та умінь у галузі обраної професії, навичок самостійної творчої діяльності.

Другий період юності, на який припадає студентський вік, має специфічні закономірності і являє собою важливий етап у розвитку особистості. У цей період відбувається становлення фахівця, формування його світогляду, ідеалів, переконань. Студентські роки для молодої людини слід розглядати не тільки як підготовку до майбутньої професійної діяльності, але й як першу сходинку до зрілості. Великий педагог К. Д. Ушинський вважав період життя людини від 16 до 22–23 років найбільш вирішальним: «Тут саме завершується період утворення окремих низок (переплетінь) уявлень, і якщо не усі вони, то значна частина їх групуються в одну мережу, досить широку, щоб надати значну перевагу тому чи іншому уявленню у напрямі думок людини та її характері».

Студента як людину певного віку і як особистість можна розглядати у трьох іпостасях:

- соціальній, яка обумовлена належністю студента до певної соціальної (академічної) групи і виявляється через виконання ним функцій майбутнього фахівця;

- психологічній, що являє собою єдність психічних процесів, станів і таких властивостей особистості, як характер, темперамент, спрямованість, здібності, від яких, власне, й залежить протікання психічних процесів та виникнення психічних станів;

- біологічній, що включає в себе тип нервової діяльності, будову аналізаторів, безумовні рефлекси, соматичний тип, психомоторику, фізичний стан тощо.

Це означає, що спостереження, вивчення, дослідження якостей і можливостей студентів, їх вікових та особистісних особливостей викладачам, кураторам слід проводити в усіх зазначених напрямках.

Психологи виділили ряд характерних рис та протиріч соціально-психологічного характеру, що мають місце у розвитку студентської молоді. У цей період молода людина здійснює вибір професії, опановує її і починає випробовувати себе в інших сферах життя, самостійно планує свою діяльність і поведінку, активно відстоює власні думки і дії. У цьому віці формуються світогляд, етичні та естетичні погляди на основі синтезу наявних знань та життєвого досвіду і, як наслідок, зі сфери теоретичних уявлень переходять у сферу практичних здійснень (кохання, шлюб, створення власної сім'ї). Однак у зв'язку з матеріальною залежністю від батьків та необхідністю

підкорятися діючому в навчальному закладі (у т. ч. і в нашому ДПТі) розпорядку виникає економічне протиріччя між розмаїттям бажань і можливістю їх здійснення, яке студент іноді намагається розв'язати за допомогою додаткового заробітку на шкоду своїй основній навчальній діяльності.

Це підтверджується результатами соціологічного опитування студентів, яке було проведене соціологічною групою під керівництвом доцента кафедри філософії та соціології Пономаренко І. Ю. З ними ми Вас теж ознайомимо у «Віснику куратора» і на нашому занятті «Школи куратора».

Поєднання роботи з навчанням на денній формі створює ще одне протиріччя – надзвичайний дефіцит часу, який позначається або на якості навчання, або на сімейних взаємовідносинах, у кінцевому результаті призводить до зниження інтенсивності інтелектуального та емоційного життя. Коли у студента виникає вибірковий інтерес до тієї чи іншої галузі знань і бажання заглибитися саме у цю галузь, ресурси часу виявляються недостатніми.

Наступне протиріччя полягає у тому, що хронічно не вистачає часу на переробку постійно зростаючого потоку інформації.

Педагогічна практика свідчить, що знаннями стає тільки та інформація, що перероблена і засвоєна людиною. Отже, широта інформації часто вступає у протиріччя з глибиною її осмислення.

Існує ще одна особливість психічного розвитку студентів: якщо в середній школі навчання і виховання завжди випереджають розвиток, то у вищому навчальному закладі розвиток студентів іноді випереджає навчання і особливо виховання.

Для другого періоду юності типовим є максималізм і категоричність оцінок, які не завжди свідчать про принциповість. Категоричність може виявлятися через негативне ставлення до думок дорослих, неприйняття їхніх поглядів, особливо у взаємовідносинах із людьми похилого віку. При відсутності позитивного виховного впливу у молодих людей, які не мають ділових контактів із дорослими, не виникає властивого зрілості почуття активності. У результаті вони можуть спрямовувати власну активність в антисоціальних напрямках, вступати в конфлікти з оточуючими. Це трапляється й у нас в університеті, особливо на молодших курсах. Американський психолог Р. Мей вважає, що, переситившись вченою мудрістю знань, студенти часто відчують потребу якимось чином «вибрикнути». «Навряд чи вдається утримати їх, – пише він, – але можна підказати, куди направити свою бунтарську силу. Імовірно, на якомусь етапі кожна молода людина відчуває бажання повстати, «підняти дим коромислом», заявити про себе як незалежну особистість, навіть якщо це дорого обійдеться їй та оточуючим. Це говорить лише про життєву силу, що рветься назовні, енергію і потенційні можливості, про творче багатство інстинктивних потягів. Спроби дорослих утримати цей потік принесуть більше шкоди, ніж користі. Більш вірне рішення – спробувати спрямувати цей потік у творче русло». Враховуючи це, викладачі (особливо керівники

академгруп) мають бути мудрими і толерантними, вірити у студентів, спираючись у виховній роботі на їх позитивні якості.

Уже з перших курсів студентів характеризує здатність до критичних міркувань. Нерідко в них можна спостерігати скептично критичне та іронічне ставлення до ряду викладачів ДІТТ, до режиму нашого навчального закладу. Гостра критика інших людей часто поєднується у студентів з не менш гострою самокритикою. Але самооцінка у них є суперечною і часом нереалістичною. Вона здійснюється шляхом порівняння ідеального і реального «Я». Разом із тим образ ідеального «Я» ще не ствердився і може бути випадковим, а реальне «Я» сприймається нечітко й ілюзорно. Це викликає внутрішню невпевненість у собі, що часто супроводжується зовнішньою різкістю та розв'язністю.

Дослідження психологів та й власний багаторічний досвід показують, що в другий період юності розвиток таких важливих для навчання психічних процесів, як мислення, пам'ять, увага відбувається нерівномірно. Особливо помітні «спади» і «підйоми» у розвитку мислення і пам'яті. «Підйоми» у розвитку мислення припадають на вік 20, 23 і 25 років. «Спади» спостерігаються у 22 і 24 роки. «Підйоми» у розвитку пам'яті припадають на 18, 23 і 24 роки, «спади» – на 22 і 24 роки. Як видно з наведених даних, існує тимчасова розбіжність «підйомів» і «спадів» у розвитку пам'яті і мислення. Зміни в пам'яті ніби підготовляють зміни в розвитку мислення.

У віці від 18 до 21 року рівень уваги стабільний; пізніше коливання виражені більш інтенсивно. 19, 22 і 25 років є оптимальним віком для розвитку інтелекту. Це свідчить про суперечливий характер розвитку психічних функцій та інтелекту. Така суперечливість не може не позначитися на успіхах у навчанні. Так, у 18-літньому віці студент може запам'ятати досить великий обсяг навчальної інформації, що збільшився на другому курсі (пам'ять у цей час досягає високого розвитку), але не може здійснити розумову переробку всього отриманого матеріалу, оскільки мислення в цей час відстає від пам'яті. Цим, зокрема, можна пояснити, чому значна кількість студентів на екзаменаційній сесії за третій семестр часто має нижчу успішність, ніж за перші два.

Ми знаємо, що коло інтересів студентів не обмежується тільки навчальним матеріалом, а простягається у галузі науково-дослідної, суспільно-політичної, трудової діяльності. Студенти беруть активну участь у політичному житті країни, діяльності органів студентського самоврядування, виступають з доповідями на студентських наукових конференціях, працюють на підприємствах різних форм власності. На останньому слід зупинитися більш детально. Нові умови життя і навчання змінили причини і форми включення студентів у трудову діяльність. Дослідження, яке проводилося в університеті у 2005/2006 навчальному році, показало, що низька стипендія, функціональне безробіття батьків, неплатоспроможність організацій – спонсорів навчання студентів та інші фактори змушують студентів стаціонару шукати різних можливих заробітків. Як результат, багато з них включаються у ті чи інші види трудової діяльності: малий бізнес,

посередництво, збирання інформації, репетиторство, роботу на виставках тощо. Перелік мотивів студентів, що актуалізуються у процесі їх заробітків, а також частоти вибору цих мотивів зазначені в анкетах (див. результати соціологічного опитування «Навчання і робота – міф чи реальність?» у нашому «Віснику куратора»).

Складні і нові завдання, що виникають перед студентом уже на першому курсі, вимагають чіткої організації навчального процесу, виховання у студентів навичок самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, умінь самостійно розподілити свій час між навчанням, побутом і відпочинком, а в багатьох випадках ще й заробітками. Наведений вище матеріал свідчить про необхідність врахування вікових змін у розвитку психологічних функцій при організації самостійної роботи студентів, яка має бути спрямована перш за все на осмислення навчальної інформації, а не тільки на її запам'ятовування.

Зазначимо, що зараз значно змінилися і роботодавці. Як показали дослідження, найбільша частка робочих місць була надана студентам приватними фірмами та підприємствами, а частка робочих місць у державному секторі значно зменшилась. Розв'язати проблему студентів, які працюють, у недалекому майбутньому, на наш погляд, покликане дистанційне навчання, мережа якого розширюється в Україні, у т. ч. і в нашому місті, з кожним роком.

Описані особливості та протиріччя розвитку особистості молодій людини у вищому навчальному закладі мають важливе значення для студентів, які прагнуть глибше зрозуміти свої психологічні властивості й враховувати їх при плануванні навчання та інших видів діяльності. А для викладачів, особливо кураторів, стають важливим, цінним матеріалом для виховної роботи.

Список літератури

1. Балабанова Л. М. Категория нормы в психологии студенческого возраста. – Харьков, 1999.
2. Винославська О. В. Деякі відмінні риси «Я»-концепції сучасного студентства. – Чернівці, 1996.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология. – Ростов-на-Дону, 1997.
4. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. – Москва, 1994.
5. Основы педагогики и психологии высшей школы / Под ред. А. В. Петровского. – Москва, 1986.

К.і.н., доц. Дешко Л. К. – керівник «Школи куратора»,
студент 131 групи факультету «МТ» Місюра А. А.

Проблеми адаптації студентів-першокурсників у ВНЗ

У березні-квітні 2006 року в ДПТі було проведено соціологічне дослідження з вивчення проблем адаптації студентів-першокурсників у ВНЗ.

В анкеті містилось 12 питань, які, на думку дослідників, повинні були допомогти вирішити завдання дослідження.

При підготовці дослідження нами була вивчена література з проведення соціологічних досліджень, яка допомогла скласти програму дослідження, сформулювати мету і завдання, визначити предмет і об'єкт дослідження, вивести гіпотези.

Мета дослідження:

Мета даного соціологічного дослідження полягає у вивченні проблем адаптації студентів-першокурсників у ВНЗ.

Завдання дослідження:

Зібрати якомога більше інформації з даного питання за допомогою соціологічного опитування і виявити основні проблеми адаптації студентів першого курсу.

Об'єкт дослідження:

Студенти I курсу факультетів ПЦБ, ОБЗ, УПП, ЕМТ, Е, М.

Предмет дослідження:

Адаптація студентів-першокурсників у ВНЗ.

Гіпотези:¹

Ми припускаємо, що за наслідками даного опитування основною причиною продовження освіти буде бажання одержати престижну роботу, можливість реалізувати свої здібності і бажання стати культурною людиною. Вибір вищого навчального закладу буде усвідомленим. При нагоді вступити до університету знову, більшість повторила б свій вибір.

Також ми припускаємо, що найпривабливішою у студентському житті є можливість присвятити себе опануванню знань за обраною професією.

Ми вважаємо, що незвичними, новими для першокурсників будуть відмінна від шкільної організація навчального процесу і особливості самостійного життя.

Як би нам не хотілося на питання про ритмічність навчання одержати відповідь «систематично», проте ми припускаємо, що більшість дасть відповідь «час від часу».

Ми вважаємо, що гарантію успіху навчання студенти бачать у власній систематичній роботі, умінні самостійно займатися, у доступі до навчально-методичної літератури.

Ми думаємо, що серед чинників, що негативно позначаються на навчанні, будуть відсутність достатньої кількості літератури і те, що не враховувався рівень шкільної підготовки.

Ми припускаємо, що більшість студентів уже зустріли викладача, який справив на них велике враження.

1. Гіпотези формують студенти, що проводили опитування

Серед основних труднощів в гуртожитку велику кількість голосів одержать невміння самостійно витратити гроші, необхідність мешкання в кімнаті з іншими студентами, труднощі при підготовці до занять через звичку працювати в тиші.

Розрахунок вибіркової сукупності:

У нашому дослідженні генеральна сукупність складає 941 людина. Це студенти I-го курсу факультетів «Промислове і цивільне будівництво», «Організація будівництва залізниць», «Управління процесами перевезень» «Електрифікація залізниць», «Економіка і менеджмент на транспорті», «Механічного». Вибіркова сукупність рівна 263 чоловік: ПГС – 45 чоловік, УПП – 90 чоловік, ОБЗ – 44 чоловік, ЕМТ – 23 людини, Э – 9 чоловік, М – 52 людини, що складає 30 % від генеральної сукупності. У зв'язку з цим ми можемо претендувати на репрезентативність одержаних даних. Ми проводимо вибіркове дослідження за допомогою анкетування. Всі питання в анкеті напівзакриті, тобто приводяться варіанти відповідей, але в той же час в кожному питанні респондентам надається можливість дати свій варіант відповіді.

Аналіз одержаних даних:

Першим в анкеті було поставлено питання про те, *що стало причиною рішення продовжити освіту у ВНЗ**.

Факультети Варіанти відповідей	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Можливість досягти становища у суспільстві, зробити кар'єру	67%	29%	27%	78%	44%	60%	52,4%
Бажання отримати престижну роботу	31%	24%	14%	26%	56%	48%	30,8%
Бажання мати хорошу зарплату	42%	22%	5%	39%	44%	35%	27,0%
Можливість реалізувати свої здібності	30%	9%	23%	17%	0%	33%	23,5%
Бажання жити та працювати серед освічених людей	22%	27%	14%	26%	11%	25%	22,0%
Бажання отримати диплом із вищою освітою	16%	27%	18%	17%	33%	33%	22,0%
Бажання стати культурною людиною	17%	13%	18%	4%	33%	23%	17,1%
Завдяки отримання професії змінити місце проживання	3%	4%	2%	4%	0%	8%	3,8%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Із загального числа опитаних студентів більше половини вважає, що це можливість досягти становища в суспільстві, зробити кар'єру. Так відповіло 52,4 % респондентів, а це 138 чоловік. По всіх факультетах найчастіше вибирали цей варіант.

Потім студенти пишуть про бажання одержати престижну роботу – 30,8 %. (УПП – 31 %, ПЦБ – 24 %, ОБЗ – 14 %, ЕМТ – 26 %, Е – 56 %, М – 48 %).

На третьому місці «бажання мати хорошу зарплату» – 27 %. Найчастіше цей варіант вибирається на факультетах Е – 44 %, УПП – 42 % і ЕМТ – 39 %.

23,5 % респондентів відзначили варіант «можливість реалізувати свої здібності».

Для 22 % студентів причиною продовжити освіту стало бажання одержати диплом про вищу освіту, жити і працювати серед освічених людей.

17,1 % опитаних відзначають, що це бажання стати культурною людиною.

3,8 % першокурсників таким чином хочуть змінити місце проживання. Студентами були також запропоновані свої варіанти відповідей: «бажання не йти в армію», «направлення з підприємства», «продовження навчання після технікуму», для деяких залізниця – це заповітна мрія.

Зіставляючи дані нашого дослідження з даними подібного дослідження 2000 року, слід зазначити, що тенденції залишилися ті ж. І тоді на першому місці була можливість надалі досягти становища в суспільстві, зробити кар'єру.

Результати відповідей на наступне питання «Що для Вас було головним при виборі ВНЗ і факультету?»* наведені в таблиці:

Факультет	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Варіанти відповідей							
Це мій самостійний вибір	52%	24%	50%	43%	44%	58%	47,1%
Поради батьків	41%	31%	16%	30%	44%	31%	32,3%
Мої батьки випускники цього ВНЗ	9%	35%	11%	13%	11%	12%	11%
Бажання здобути вищу освіту, а яку – не дуже важливо	10%	11%	5%	9%	0%	6%	8%
В університеті вчать мої знайомі	8%	22%	0%	4%	11%	2%	7,6%
Університет знаходиться недалеко від дому	10%	35%	2%	4%	0%	2%	6,8%
Поради друзів	7%	11%	5%	9%	0%	4%	6,5%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Аналіз результатів, наведених в таблиці, показує, що вибір ВНЗ і факультету був усвідомлений – 47 %. Слід зазначити, що пріоритет саме цього варіанта характерний для більшості факультетів: М – 58 %, УПП – 52 %, ОБЗ – 50 %, ЕМТ – 43 %, Е – 44 %.

Друге місце займають поради батьків – 32,3 %, по чиїх стопах пішло 11 % студентів.

Бажання одержати яку-небудь освіту хочуть 8 % респондентів. 7,8 % опитуваних склали компанію друзям і знайомим.

Для 6,8 % першокурсників головним було те, що університет знаходиться недалеко від дому.

6,5 % студентів вирішили послухати поради друзів.

Аналізуючи результати відповідей, ми можемо зробити висновок, що 22,6 % респондентів не дуже усвідомлено вибрали наш ВНЗ.

Серед своїх варіантів згадувалися престиж ВНЗ і висока якість знань. Картина опитування 2000 року виявляє приблизно ті ж тенденції.

Радую те, що на питання «Якби у Вас була можливість вступити до університету знову, Ви повторили б свій вибір?» 75 % студентів відповіло «так» (196 чоловік), хоча інші відповіли негативно, а це 25 %.

Факультети Варіанти відповідей	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Так	84%	58%	66%	74%	78%	78%	75%
Ні	16%	42%	34%	26%	22%	22%	25%

По факультетах картина небагато відрізняється.

На факультеті УПП – «так» відповіли 84 %, «ні» – 16 %; ПЦБ - «так» – 58 %, «ні» – 42 %; ОБЗ – «так» – 66 %, «ні» – 34 %; ЕМТ – «так» – 74 %, «ні» – 26 %; М, Е – «так» – 78 %, «ні» – 22 %. Цифри неупереджені, і ми можемо зробити висновок, що на факультетах УПП, Е, М вибір найбільш усвідомлений.

Одержані дані в цілому відповідають даним аналізу 2000 року і повністю відповідають нашій гіпотезі.

У четвертому питанні студентів питали «Що Вас більше всього приваблює у студентському житті?»*.

Факультети Варіанти відповідей	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Провести кращі роки в колі однолітків	58%	76%	36%	57%	55%	62%	50,6%
Можливість присвятити себе опануванню знань за обраною професією	43%	27%	30%	52%	33%	48%	39,5%
Можливість вчитися і не працювати	16%	16%	0%	9%	0%	12%	11%
Серйозно працювати у галузі науки	9%	9%	2%	9%	11%	12%	8,4%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Закриті питання виглядали таким чином: можливість присвятити себе опануванню знань за обраною професією, серйозно працювати у галузі науки, брати активну участь в громадському житті, провести кращі роки в колі однолітків, можливість вчитися і не працювати.

Студенти відповіли щиро, хоча ми не очікували саме такого розподілу відповідей.

50,6 %, а це 133 студента, приваблює можливість провести кращі роки життя в колі однолітків.

На другому місці відповідь, на яку ми сподівалися одержати більшість голосів: «можливість присвятити себе опануванню знань за обраною професією» – 39,5 %, тобто 104 студенти.

Активістами громадського життя є 22,8 % опитуваних першокурсників.

11 % респондентів відзначили можливість вчитися і не працювати.

Падіння престижу наукової роботи дзеркально відобразилося у відповідях студентів. Тільки 8,4 % із них хочуть присвятити себе науковій роботі. Відповіді на дане питання по факультетах розподілилися майже однаково.

Були і свої варіанти: «свобода дій», «життя у великому місті», «самостійність».

Ця ситуація спостерігалася і шість років тому.

Результати відповідей на питання «З чим незвичним, новим зустрілися Ви на першому курсі?»*.

Факультети	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Варіанти відповідей							
Відмінна від шкільної організація навчального процесу	56%	18%	23%	39%	56%	56%	42,5%
Великий обсяг самостійної роботи	43%	31%	27%	43%	44%	63%	42,5%
Особливості самостійного життя у відриві від сім'ї	36%	53%	18%	48%	33%	29%	35,3%
Нові норми спілкування в студентському колективі	22%	16%	9%	17%	22%	21%	18,2%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Аналіз результатів, наведених у таблиці, показує, що новим, незвичним для студентів є великий обсяг самостійної роботи і відмінна від шкільної організація навчального процесу. Ці варіанти одержали по 42,5 % голосів.

Друге місце займає варіант «особливості самостійного життя у відриві від сім'ї» – 35,3 %.

18,2 % респондентів відзначили нові норми спілкування у студентському колективі.

Коментуючи відповідь «відмінна від шкільної організація навчального процесу», яку більшість студентів назвали найбільшою проблемою, слід зазначити, що в навчальних планах семестру, як правило, шість-сім предметів. Це набагато менше, ніж вивчає старшокласник. Обсяг занять першокурсника приблизно такий самий, як у середній школі: до 35 годин на тиждень. Екзаменів у першому семестрі, як правило, менше, ніж в 11 класі. Незважаючи на це вчорашній школяр різко знижує свою успішність. Це

відбувається через те, що методи навчання у ВНЗ різко відрізняються від шкільних. У школі учень постійно, щодня повинен готуватися до занять, інакше у нього відразу з'являться «двійки». В університеті лекції, лекції, а коли починаються семінари, до них теж, виявляється, можна не завжди готуватися, накопичуються борги, час летить швидко, а надолужити все перед сесією буває дуже складно. Тому завдання викладачів, куратора групи – налаштовувати студента на позбавлення від «психології школяра».

Серед власних варіантів студенти відзначають «несправедливість оцінювання» і «велике психічне навантаження».

Такі ж відповіді були одержані в опитуванні 2000 року.

Відповіді на питання «Як Ви оцінюєте ритмічність свого навчання?»*

Факультети Варіанти відповідей	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Час від часу	61%	42%	32%	35%	44%	46%	47,1%
Систематична	32%	27%	39%	57%	56%	52%	39,1%
Інтенсивно займаюся тільки в період сесії	14%	15%	7%	0%	0%	12%	11%
Майже не працюю	8%	17%	0%	4%	0%	2%	6,5%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів відповідей, тому сума не дає 100 %

Аналіз даних, наведених у таблиці, показує, що 47,1 % опитуваних студентів займаються «час від часу», це близько половини респондентів.

39,1 % студентів займаються систематично. Дані по факультетах незначно розрізняються. Так, на факультетах ЕМТ, Е систематичною називають свою роботу 57 – 58 %, М – 52 % першокурсників. Найнижчі показники на факультеті ПЦБ, де систематично займаються тільки 27% опитаних.

11 % респондентів вважають за краще інтенсивно займатися тільки в період сесії.

6,5 % першокурсників майже не працюють.

Ці дані не дуже відрізняються від тих, які були одержані в 2000 році.

Результати відповідей на це питання відповідають нашій гіпотезі. Ми припускали, що велика частина респондентів відповість «працюю час від часу». І дійсно, таких відповідей було одержано 47,1 %. Разом із тим радує той факт, що майже 40 % опитаних відповіли, що працюють систематично. Хоча відсоток цей явно недостатній.

Відповіді на питання «У чому Ви бачите гарантію успіху навчання у ВНЗ?»*

Факультети Варіанти відповідей	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Середн й
Уміння самостійно працювати	46%	22%	25%	43%	89%	62%	42,5%
Власна систематична робота	40%	18%	34%	39%	22%	44%	36,1%

Вибір спеціальності відповідно до своїх інтересів	37%	24%	20%	48%	22%	39%	32,6%
Допомога з боку викладачів	28%	18%	7%	13%	11%	25%	20,1%
Доступ до навчально-методичної літератури	14%	18%	5%	13%	33%	13%	13,6%
Хороші житлові умови	18%	18%	0%	9%	0%	8%	11,4%
Хороше матеріальне становище	6%	16%	2%	4%	11%	8%	7,9%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Більшість студентів вважають, що гарантією успіху є уміння самостійно працювати – 42,5 % (112 чоловік): (Е – 89 %, М – 62 %, УПП – 46 %, ЕМТ – 43 %, ОБЗ – 25 %, ПГС – 22 %).

Друге місце займає «власна систематична робота». Її вибрало 36,1 % опитуваних студентів. По факультетах це виглядає так: М – 44 %, УПП – 40 %, ЕМТ – 39 %, ОБЗ – 34 %, Е – 22 %, ПЦБ – 18 %.

Варіант «вибір спеціальності відповідно до своїх інтересів» відзначили 32,6 % першокурсників.

Для 20,1 % студентів гарантією успіху є допомога викладачів. Найчастіше цей варіант обирали студенти факультетів УПП – 28 % і М – 25 %.

Потім у порядку спадання респонденти відзначають доступ до навчально-методичної літератури – 13,6 %, хороші житлові умови – 11,4 % і хороше матеріальне становище – 7,9 %.

Багато студентів у графі «Ваш варіант» вказали відповідь: «у кмітливості і працелюбності», «у колективній роботі», «у працевлаштуванні після закінчення ВНЗ».

В цілому відповіді, одержані на це питання, відповідають нашій гіпотезі. Ми припускали, що більшість відповідей одержать варіанти «власна систематична робота» й «уміння самостійно працювати».

Відповіді на питання «Як Ви оцінюєте навички своєї самостійної роботи?»* розподілилися таким чином:

Факультети	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Варіанти відповідей							
Можу звести дані з кількох джерел в єдине ціле	34%	33%	25%	39%)	44%	42%	34,9%
Умію ефективно працювати з книгою	37%	31%	18%	26%	44%	33%	30,4%
Можу висловлювати наукову інформацію своїми словами	30%	20%	18%	26%	22%	40%	27,7%
Знаходжу потрібну інформацію на комп'ютері	41%	16%	9%	21%	44%	21%	27,7%
Швидко знаходжу в бібліотеці потрібну літературу	11%	16%	25%	17%	0%	19%	15,9%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Як видно з наведених даних, 34,9 % респондентів можуть самі звести дані з кількох джерел в єдине ціле, щоб підготувати повідомлення, доповідь, рецензію і т. д.

Друге місце займає ефективна робота з книгою – 30,4 %. Потім йдуть варіанти «можу висловлювати наукову інформацію своїми словами» і «знаходжу потрібну інформацію на комп'ютері» – по 27,7 %.

І лише 15,9 % опитуваних можуть швидко знайти в бібліотеці потрібну літературу.

Відповідаючи на це питання шість років тому студенти на перше місце ставили ефективну роботу з книгою, на друге «можу звести дані з різних джерел», далі – «швидко знаходжу літературу в бібліотеці», «можу висловлювати наукову інформацію своїми словами» і «знаходжу потрібну інформацію на комп'ютері».

Порівняння результатів показує, що студенти стали більше працювати з комп'ютером і гірше орієнтуватися в літературі в бібліотеці.

У наступному питанні ми хотіли з'ясувати, *де студенти готуються до семінарських занять, заліків, екзаменів**. Результати зведені в таблицю:

Факультети	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Середн ий
Варіанти відповідей							
У гуртожитку	57%	60%	16%	22%	55%	62%	51%
Удома	51%	11%	23%	87%	44%	42%	40,7%
У читальному залі університету	7%	24%	16%	35%	33%	13%	20,5%
У якійсь іншій бібліотеці	6%	27%	2%	9%	0%	2%	8%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Велика частина студентів (51 %) готуються до занять в гуртожитку.

40,7 % респондентів роблять це удома.

20,5 % першокурсників з цією метою відвідують читальний зал університету, а 8 % – інші бібліотеки.

Деякі студенти відповіли, що готуються до занять або на попередньому, або безпосередньо на самому занятті. Це, безумовно, дуже сумний факт, оскільки якість такої підготовки навряд чи може бути високою. Той факт, що тільки 20 % використовують для підготовки читальний зал, також свідчить про недостатнє використання студентами додаткової літератури.

Відповіді на питання «Що, на Вашу думку, негативно позначається на результаті Вашого навчання на першому курсі?»* розподілилися таким чином:

Факультети	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Серед. показ-к
Варіанти відповідей							
Великий обсяг самостійної роботи	37%	20%	23%	39%	0%	65%	36,1%
Дуже великий обсяг навчального матеріалу	40%	17%	20%	35%	44%	44%	33,5%

Не враховувався рівень шкільної підготовки	30%	40%	20%	26%	33%	19%	27,7%
Відсутність достатньої кількості літератури для самостійної роботи	19%	20%	11%	52%	33%	15%	20,5%
Слабкий контроль за успішністю протягом семестру	10%	29%	9%	9%	22%	8%	12,9%
Семінари проводяться формально, немає самостійності в обговоренні проблем	6%	16%	7%	4%	0%	2%	6,5%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Як і шість років тому, велика кількість студентів (36,1 %) вважає, що це великий обсяг самостійної роботи.

33,5 % першокурсників упевнені, що це великий обсяг навчального матеріалу. 27,7 % голосів одержала відповідь «не враховувався рівень шкільної підготовки».

Далі йдуть варіанти «відсутність достатньої кількості літератури» – 20,5 %, «слабкий контроль за протягом семестру» – 12,9 %.

6,5 % студентів відзначили те, що семінари проводяться формально.

Відповіді на питання «Чи зустріли Ви викладача, який справив на Вас велике враження? Чи є на Вашому факультеті викладач, якого Ви особливо цінуєте?» дали ствердний результат. Більшість студентів (51,4 %) відповідають, що такий викладач є. Усього по шести факультетах таких викладачів назвали 55. Найбільш активними були студенти факультетів УПП і ПЦБ. Названі такі викладачі: Журавель І. Л. (17 разів), Мухіна Н. А. (7 разів), Іващенко Г.Л., Ляшкою О.В. (5 разів), Слободянюк М.А., Руденко Н.В.

Останнім в анкеті стояло питання для тих, що проживають у гуртожитку: «З якими основними труднощами зіткнулися Ви в гуртожитку?»*

Факультети	УПП	ПЦБ	ОБЗ	ЕМТ	Е	М	Середній показник
Варіанти відповідей							
Труднощі при підготовці до занять через звичку працювати в тиші	24%	29%	20%	22%	22%	21%	24%
Дуже нудьгую без близьких людей	16%	38%	20%	13%	22%	17%	21%
Багато часу витрачаю на приготування їжі, прання, прибирання кімнати і ін.	21%	22%	5%	13%	0%	31%	19%
Необхідність проживання в кімнаті з іншими студентами	11%	13%	5%	9%	11%	6%	9%
Невміння самостійно витрачати гроші, планувати витрати	13%	9%	7%	9%	0%	10%	6%
Стосунки зі студентами старших курсів	4%	0%	2%	9%	22%	13%	6%

* – при відповіді на дане питання пропонувалося вибрати декілька варіантів, тому сума не дає 100 %

Для 24 % студентів основною проблемою є підготовка до занять через звичку працювати в тиші.

Друге місце займає варіант «дуже нудьгую без близьких людей» – 21 %.

Для 19 % першокурсників проблемою є велика витрата часу на приготування їжі, прання, прибирання кімнати.

9 % респондентів страждають через необхідності проживання в кімнаті з іншими студентами.

По 6 % голосів одержали варіанти «стосунки зі студентами старших курсів» і «невміння самотійно витратити гроші, планувати витрати».

Ці ж труднощі відзначали і студенти-першокурсники 2000 року.

Опитування 263-ох студентів першого курсу дозволяє перенести висновки, одержані в результаті дослідження, на всіх студентів-першокурсників, оскільки нами було опитано 30 % респондентів від основної кількості.

Аналізуючи відповіді, ми побачили, що не всі наші гіпотези підтвердилися. Так, ми припускали, що причиною продовження навчання у ВНЗ буде бажання одержати престижну роботу, можливість реалізувати свої здібності і стати культурною людиною. Насправді ж головна причина для студентів – це можливість зайняти становище у суспільстві, зробити кар'єру, лише потім бажання одержати престижну роботу і мати хорошу зарплату. Як ми і припускали, для більшості цей вибір усвідомлений. Ми сподівалися, що найпривабливішою у студентському житті є можливість присвятити себе опануванню знань за обраною професією, самі ж студенти вважають, що це можливість провести кращі роки в колі однолітків. Як ми і припускали, незвичною, новою для першокурсників стала відмінна від шкільної організація навчального процесу. Результати відповідей на питання про ритмічність навчання відповідають нашій гіпотезі про те, що більшість респондентів навчаються «час від часу». Як і ми, студенти упевнені, що вміння самотійно працювати і власна систематична робота є гарантією успіху навчання. Наша гіпотеза про те, що на навчанні негативно позначаються відсутність достатньої кількості літератури і те, що не враховувався рівень шкільної підготовки, не підтвердилася. Студенти ж бачать причину у великому обсязі навчального матеріалу і самотійної роботи. Ми припускали, що серед основних труднощів у гуртожитку велику кількість голосів одержать не вміння самотійно витратити гроші, необхідність проживання у кімнаті з іншими студентами, підготовка до занять через звичку працювати в тиші. Студенти теж вважають, що це передусім проблема підготовки до занять через звичку працювати в тиші, а також те, що багато хто дуже нудьгує без близьких людей і багато часу витрачає на прання, прибирання, приготування їжі.

Отже, з вище зазначеного витікає, що для більшості першокурсників вступ до університету був самотійним усвідомленим вибором. Причиною рішення продовжити навчання є бажання досягти становища в суспільстві, зробити кар'єру, одержати престижну роботу. Студентське життя приваблює можливістю провести кращі роки в колі однолітків, присвятити себе

опануванню знань за обраною професією. Самі студенти розуміють необхідність систематичної і самостійної роботи, але, на жаль, займаються систематично трохи менше половини першокурсників. Незвичними для них є великий обсяг самостійної роботи, відмінна від шкільної організація навчального процесу. Гарантію успіху навчання бачать у самостійній систематичній роботі і виборі спеціальності відповідно до своїх інтересів. У студентів, що проживають у гуртожитку, виникають проблеми підготовки до занять через звичку працювати в тиші.

Ми вважаємо, що дані, одержані в результаті дослідження, мають певний пізнавальний інтерес для студентів. Результати дослідження можуть надати допомогу деканатам, викладачам, кураторам груп у виховній роботі.

Література:

1. В. А. Ядов. Стратегия социологического исследования. – М.: ИКЦ «Академкнига», «Добросвет», 2003.
2. Как провести социологическое исследование. – М.: Политиздат. 1990.
3. В. Т. Лисовский. Советское студенчество: Социологические очерки. – М.: Высшая школа, 1990.
4. В. Г. Городяненко. Социологический практикум: Учебно-методическое пособие. – К.: Академия, 1999.
5. Э. В. Тадевосян. Социология: Учебное пособие. – М. Знание, 1998.

АНОТАЦІЯ ДО РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У роботі В. А. Ядова «Стратегія соціологічного дослідження» розглядаються теоретико-методичні підстави програми дослідження, детально описуються методи збору і аналізу емпіричних даних: аналіз документів, спостереження, опитування, глибинні інтерв'ю, а також вимоги до організації теоретико-аналітичних і прикладних досліджень. У книзі містяться додатки польових документів, список літератури за методологією емпіричного соціологічного дослідження.

У книзі «Як провести соціологічне дослідження?» описується, як скласти план і програму дослідження, за допомогою яких методів збирається соціологічна інформація, як здійснити обробку, аналіз і оформлення результатів дослідження.

Книга В. Т. Лісовського «Радянське студентство: Соціологічні нариси» присвячена студентству кінця 80-х років. Що хвилює студента, які життєві цінності привертають його увагу, яким фахівцем він стане завтра, як формується «сірий» студент, як будуються взаємини між поколіннями, любов, шлюб і студентська сім'я – ці та інші проблеми описані в книзі. У ній представлені соціологічні дослідження, матеріали диспутів, листи, статистика.

У навчально-методичному посібнику В. Г. Городяненко «Соціологічний практикум» представлений матеріал, що характеризує зміст

основних, методів і процедур прикладного соціологічного дослідження. Розкривається механізм трьох основних соціологічних методів: опитування (анкетування, інтерв'ювання), аналізу документів, спостереження. Зазначаються інструменти (анкета, бланк інтерв'ю, макет телефонного опитування, методичні рекомендації щодо написання звіту про соціологічний практикум) збору інформації.

У книзі Е. В. Тадевосяна «Соціологія. Навчальний посібник» розглядається розробка програми соціологічного дослідження, висунення гіпотез, методи дослідження, обробка і аналіз даних.

Пономаренко І. Ю., доцент каф. філософії та соціології, керівник соціологічної групи університету
студенти 635 гр. факультету «ПЦБ» – члени соціологічної групи Зінар Т., Матвієвська Ю., Кухтін Ю., Бушуєва К., Гончар О., Яцентюк М.

Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Студентська соціальна служба ДІТУ

I. Індивідуальні консультації психолога

II. Групові заходи:

1. Лекції, бесіди, диспути, семінари

- *профілактика захворювання ВІЛ/СНІД*
- *профілактика тютюнопаління*
- *профілактика алкоголізму*
- *профілактика наркоманії*
- *запобігання насилля над людиною*
- *попередження торгівлі людьми*
- *профілактика комп'ютерної залежності*
- *статеве виховання*
- *захворювання, які передаються статевим шляхом*
- *право-освітнє виховання*
- *пізнавальні лекції різноманітної тематики за заявками*

2. Тренінги, рольові ігри

- *набуття комунікативних навичок*
- *виховання лідерських якостей*
- *профорієнтація*
- *конфлікти та шляхи виходу з конфліктних ситуацій*
- *стрес та методи боротьби зі стресом*
- *тренінг «Він та Вона»*
- *інші теми тренінгів за заявками*

III. Масові заходи:

1. Участь у фестивалях дитячо-юнацької творчості
2. Проведення вуличних соціальних ігротек
3. Організація та проведення благодійних акцій для дітей та молоді пільгових категорій

Наша адреса: вул. О. Гончара, 32а
Тел. 46-00-10.

Інформація про роботу науково-технічної бібліотеки університету.

Науково-технічна бібліотека ДПТУ – одна з найбільших вузівських книгозбірень міста. У її фондах понад 800 тисяч примірників книг, журналів, газет і брошур.

Послугами бібліотеки можуть користуватись вчені, викладачі, співробітники, аспіранти, студенти університету. Працівники інших організацій та студенти вищих навчальних закладів обслуговуються лише в читальних залах. Єдиним документом для користування науково-технічною бібліотекою є читацький квиток, для студентів факультету безвідривної підготовки – студентський квиток. Для запису в бібліотеку і одержання читацького квитка необхідно подати посвідчення, видане відділом кадрів ДПТУ (для працюючих), студентський або аспірантський квиток і фотокартку.

Викладачі, співробітники, аспіранти університету записуються і одержують читацький квиток у відділі обслуговування науково-технічною літературою (ауд. 266). Студенти всіх форм навчання одержують читацький квиток і навчальну літературу на абонементі: 1–3 курси – ауд. 1405, 4–6 курси – ауд. 160. Власник читацького квитка може користуватись усіма відділами бібліотеки і одержувати наукову, довідкову, науково-популярну, навчально-методичну, художню літературу, газети та журнали.

Інформація про книги, кількість примірників та їх місце знаходження відображена в каталогах (ауд. 266). Каталог художньої літератури знаходиться в ауд. 167. З новинками літератури, переліком періодичних видань, що одержує бібліотека, можна ознайомитись у щоквартальному «Бюлетені нових надходжень», який знаходиться в читальних залах. У читальних залах зібрані енциклопедії, довідкова література, книги широкого попиту і періодика.

Зарубіжні видання можна отримати на *абонементі іноземної літератури* (ауд. 266-а). Художня література, літературно-художні журнали знаходяться в ауд. 167.

За всіма довідками стосовно добору літератури до наукових, курсових, дипломних робіт та пошуку необхідної інформації звертайтеся у *довідково-бібліографічний відділ* (ауд. 263).

ВІДДІЛИ БІБЛІОТЕКИ

<i>Назва відділу бібліотеки</i>	<i>Де знаходиться</i>	<i>Графік роботи</i>
Абонемент науково-технічної літератури	166	10:00 – 17:30
Абонемент іноземної літератури	266-а	10:00 – 16:00
Читальна зала наукової літератури	262	10:00 – 17:30
Абонемент навчальної літератури (1-3 курс)	1407	10:00 – 18:00
Абонемент навчальної літератури (4-6 курс)	160	10:00 – 20:00
Читальна зала навчальної літератури	1405	10:00 – 20:00
Довідково-бібліографічний відділ	263	10:00 – 16:30
Відділ гуманітарної літератури	167	10:00 – 16:00

Запрошують клуби за інтересами

№ п/ п	Назва клубу	Керівник	Час проведення занять	Місце проведення занять
1.	«Альпініст»	Доцент Бринза А. О.	Вівторок 17 ⁰⁰ Четвер 18 ⁰⁰ П'ятниця 12 ⁴⁰	спортзал ДІТУ
2.	«Шанувальники нової книги»	Термінова М. В.	Другий четвер місяця 11 ⁰⁰	ауд. 167 – відділ гуманітарної літератури НТБ, тел. 1-40
3.	«Інтелектуал»	Доц. Малівський А. М., Тютюкін О. Л.	Друга та четверта середа місяця 14 ¹⁰	ауд. 351, тел. 2-88
4.	«Англійський дискусійний клуб»	Доц. Власова Т. І., ст. викладач Шкляєва С. С.		
5.	«Практичної психології»	ст. науковий співробітник Тихонов О. П.	Друга середа місяця	Гуртожиток № 3, тел. 2-89

Музей історії ДІТУ. Екскурсії на замовлення груп (керівник – голова ради музею професор Куліш А. І., тел. 2-79; директор – Грудєва Ж. Г., тел. 2-06).

Відео клуби
центру національно-громадянського виховання
на I сем. 2006-2007 н. р.

«Сьогодні у клубі кіно!»

(середа, чисельник, 14.15., ауд. 476)

Керівник: ст. викл. Іващенко Г. Л.

1. «Земля»	04.10.06.
2. «Тіні забутих предків»	18.10.06.
3. «Пропала грамота»	01.11.06.
4. «Вогнем і мечем»	15.11.06.
5. «Гетьманські клейноди»	29.11.06.
6. «Голод 33»	13.12.06.
7. Перегляд фільмів з циклу «Відкрий Україну»	27.12.06.

«Історичний календар»

(вівторок, знаменник, 14.15., ауд. 476)

Керівник: асист. Єрмоленко В. В.

1. Засідання відеоклубу до Дня партизанської слави	26.09.06.
2. Засідання відеоклубу до Дня українського козацтва	12.10.06.
3. Засідання відеоклубу до річниці визволення
Дніпропетровська	24.10.06.
4. Засідання відеоклубу до Дня художника	02.11.06.
5. Засідання відеоклубу до Дня пам'яті жертв голодомору
та політичних репресій	16.11.06.
6. Засідання відеоклубу до Дня Збройних Сил України	07.12.06.

«Європейські столиці»

(понеділок, 14.15., ауд. 472)

Керівник: п-проф. Барбас Й. Г.

1. «Париж»
2. «Рим»
3. «Стокгольм»
4. «Лондон»
5. «Київ»
6. «Санкт-Петербург»
7. «Москва»

Засідання відеоклубу проводитимуться на замовлення груп.

Довідки за тел. 2-79

Клуб авторської поезії та пісні

(середа, знаменник, 14.15., ауд. 476)

Керівник: доц. каф. ЕОМ Косолапов А. А.,

Заст.: студ. гр. 954 Швайка О. О.

Запрошуємо всіх бажаючих.

На замовлення груп Центр національно-громадянського виховання має змогу проводити засідання клубів і за іншою тематикою.